

Nr 139

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 3 juni 1960 (nr 258) om utjämningskatt å vissa varor, m. m.; given Stockholms slott den 14 oktober 1966.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till

1) förordning angående ändring i förordningen den 3 juni 1960 (nr 258) om utjämningskatt å vissa varor;

2) förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475);

dels bifalla det förslag i övrigt om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att för mellanöl och starköl genomförs en råvaruprisutjämnning av samma typ som redan tillämpas för choklad och konfektyrer. I anslutning härtill föreslås utjämningskatt med 3 öre per liter för mellanöl och 4 öre per liter för starköl. Vidare föreslås en av prisutjämnningen betingad ändring i tulltaxan. De nya bestämmelserna avses träda i kraft vid årsskiftet 1966/67 då tullavvecklingen inom EFTA slutförs.

Förslag
till
Förordning
angående ändring i förordningen den 3 juni 1960 (nr 258) om
utjämningskatt å vissa varor

Härigenom förordnas, att 2—4, 7, 8 och 10 §§ förordningen den 3 juni 1960 om utjämningskatt å vissa varor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Utgångspunkt skall utgå för

a) choklad- och konfektyrvaror, som äro skattepliktiga enligt förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt, med undantag för *glass samt för* pulver och tabletter, som försatts med socker eller sötningsmedel och äro avsedda för *framställning* av läskedrycker;

b) wafers och biscuits, i tulltaxan hänförliga till tulltaxenummer 19.08.

Utgångspunkt skall utgå för

a) choklad- och konfektyrvaror, som äro skattepliktiga enligt förordningen den 25 maj 1941 (*nr 251*) om *särskild* varuskatt, med undantag för pulver och tabletter som försatts med socker eller sötningsmedel och äro avsedda för *beredning* av läskedrycker;

b) wafers och biscuits, i tulltaxan *den 12 september 1958 (nr 475)* hänförliga till tulltaxenummer 19.08;

c) *öl av typ B och starköl.*

3 §.

I fråga om skattskyldighet samt den tidpunkt då sådan skyldighet inträder *skola* bestämmelserna i förordningen *den 25 maj 1941* om varuskatt äga motsvarande tillämpning. Skattskyldighet skall dock ej föreligga vid tillverkning av wafers och biscuits i allenast ringa omfattning.

I fråga om skattskyldighet samt den tidpunkt då sådan skyldighet inträder äga, *för inom riket tillverkat öl av typ B och starköl, bestämmelserna i förordningen den 27 maj 1960 (nr 253) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker samt i övrigt* bestämmelserna i förordningen om *särskild* varuskatt motsvarande tillämpning. Skattskyldighet skall dock ej föreligga vid tillverkning av wafers och biscuits i allenast ringa omfattning.

¹ Senaste lydelse av 4 § se 1966: 224 och av 8 § se 1963: 120.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

Skatten utgår med 60 öre för kilogram. I varans vikt inräknas sådant förefintligt emballage med vilket varor av ifrågavarande slag försäljas i detaljhandeln.

För choklad- och konfektyrvaror samt wafers och biscuits utgår skatten med 60 öre för kilogram. I varans vikt inräknas sådant förefintligt emballage med vilket varor av ifrågavarande slag försäljas i detaljhandeln.

För öl av typ B utgår skatten med 3 öre för liter och för starköl med 4 öre för liter.

7 §.

Bestämmelserna i 5 § förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt skola äga motsvarande tillämpning i fråga om utjämningskatt. *Anmälnings-skyldighet som där sägs skall dock endast föreligga för den som är skattskyldig till utjämningskatt för tillverkning av i 2 § avsedda wafers och biscuits.*

Bestämmelserna *angående anmälan och registrering* i 5 § förordningen om *särskild* varuskatt äga motsvarande tillämpning i fråga om utjämningskatt för i 2 § avsedda wafers och biscuits.

8 §.

Deklaration till — — — — — skattskyldighet uppkommit.

Deklaration skall — — — — — deklaration avser.

I deklARATIONEN skall lämnas uppgift om den myckenhet skattepliktiga varor, som under beskattningsperioden levererats till köpare. Från denna myckenhet må avdrag göras för varor, vilka

I deklARATIONEN skall lämnas uppgift om den myckenhet skattepliktiga varor som under beskattningsperioden levererats till köpare *eller, beträffande öl av typ B och starköl, utlämnats från tillverkningsställe eller där tillverkats och förtärts.* Från denna myckenhet må avdrag göras för varor, vilka

a) använts vid tillverkning som deklARATIONEN avser och som visas hava tidigare blivit påförda utjämningskatt;

a) använts vid tillverkning som deklARATIONEN avser *eller, beträffande öl av typ B och starköl, utlämnats från tillverkningsställe och som visas hava tidigare blivit påförda utjämningskatt;*

b) återtagits; eller

b) återtagits; eller

c) enligt bevis — — — — — svensk frihamn.

10 §.

Vid bestämmande av beskattningsvärde enligt förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt skall icke inräknas beloppet av utjämningskatten.

Vid bestämmande av beskattningsvärde enligt förordningen om *särskild* varuskatt skall icke inräknas beloppet av utjämningskatten.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1967.

Förslag
till
Förordning
om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475)

Härigenom förordnas, att tulltaxan den 12 september 1958 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.¹

Tulltaxa

Kap. 22. Drycker, alkohol och ättika

22.03 Maltdrycker, med en alkoholhalt:

C. överstigande 2,8 men icke 3,6 viktprocent (öl av typ B)	100 l	108:—
D. överstigande 3,6 viktprocent (starköl)	100 l	155:—

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1967.

¹ Senaste lydelse av tulltaxenr 22.03 se 1965: 238.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i stats-
rådet på Stockholms slott den 14 oktober 1966.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, LINDSTRÖM, LANGE, EDENMAN,
JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON,
LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *råvaruprisutjämning för maltdrycker* och anför.

Inledning

De nuvarande åtgärderna för utjämning av vissa råvarukostnader inom livsmedelsindustrin genomfördes år 1960 i anslutning till upprättandet av den Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) och omfattar bl. a. choklad och konfektyrer. Också frågan om en råvaruprisutjämning för maltdrycker var då föremål för behandling. Ett ställningstagande på denna punkt uppsköts emellertid i avvaktan på närmare erfarenheter av utvecklingen. Frågan aktualiserades sedan vid olika tillfällen under de följande åren. År 1964 hemställde Svenska bryggareföreningen och Sveriges vattenfabrikanters riksförbund hos chefen för jordbruksdepartementet om införande av råvaruprisutjämning för malt- och läskedrycker. Sedan statens jordbruksnämnd i yttrande över framställningen uttalat att en prisutjämning i då rådande läge inte kunde anses påkallad vidtogs tills vidare inga åtgärder.

I samband med diskussionerna om införande av det s. k. mellanölet (öl av typ B) tog bryggareföreningen ånyo upp frågan om prisutjämning för maltdryckerna med jordbruksnämnden. Efter överläggningar med bryggareföreningen föreslog *jordbruksnämnden* i skrivelse den 10 mars 1965 till chefen för jordbruksdepartementet, att råvaruprisutjämning skulle införas beträffande mellanöl och starköl. Ärendet överlämnades sedermera till finansdepartementet för fortsatt handläggning.

Över framställningen har, efter remiss, *yttranden* avgetts av generaltullstyrelsen, kontrollstyrelsen och kommerskollegium. Kommerskollegium har överlämnat yttranden från Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges kemiska industrikontor samt handelskamrarna i Göteborg

och Malmö. Dessutom har jordbruksnämnden inkommit med förnyat utlåtande i ärendet. I anslutning till remissbehandlingen har bryggareföreningen ingett en särskild skrift.

Gällande ordning

Det sedan år 1960 tillämpade prisutjämningsförfarandet betingas av det förhållandet att skyddstullarna på industrivaror avskrivs inom EFTA medan gränsskyddet för jordbruksråvarorna bibehålls. Syftet är att undanröja den särskilda kostnadsbelastning som vissa svenska livsmedelsindustrier har på grund av jordbruksregleringen och som till följd av skyddstullarnas avveckling skulle missgynna dem i konkurrensen med företag i andra EFTA-länder. Detta sker genom att berörda livsmedelsindustrier får tillgång till råvaror till världsmarknadspris.

Prisutjämnningen som utformats i enlighet med ett av jordbruksnämnden framlagt förslag omfattar choklad och konfektyrer, wafers och biscuits samt senap, såser, soppor och fiskkonserver. Tillverkarna av dessa varor får särskilda bidrag motsvarande kostnadsfördyringen för vissa råvaror, nämligen socker, glykos, fettvaror, mjölk och mjöl samt ägg och kött, som används i produktionen.

Såvitt avser choklad och konfektyrer samt wafers och biscuits finansieras kostnaderna för prisutjämnningen genom en särskild skatt, som uttas enligt förordningen den 3 juni 1960 (nr 258) om utjämningskatt å vissa varor. Skatten utgår f. n. med 60 öre per kg (se SFS 1966: 224) och erläggs både för varor som tillverkas inom landet och för sådana som importeras. Skatten uppbärs av kontrollstyrelsen och av tullverket. Skattskyldig tillverkare skall periodvis till kontrollstyrelsen avge deklaration över sin tillverkning av skattebelagda varor. I deklarationen yrkar tillverkaren samtidigt ersättning för fördyringen av råvaror som använts vid tillverkningen. Kontrollstyrelsen erhåller från jordbruksnämnden belopp motsvarande de prisutjämningsbidrag som tillgodoförts de skattskyldiga.

Utjämningskatt utgår inte för senap, såser, soppor eller fiskkonserver.

Kostnaderna för råvaruprisutjämnningen bestrids från förslagsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. För budgetåret 1966/67 har för dessa kostnader beräknats ett belopp om 69 milj. kr.

Såvitt avser maltdryckstillverkningen används av jordbruksreglerade råvaror huvudsakligen malt. Dessutom kommer en mindre mängd socker till användning i vissa fall. Kontrollstyrelsen äger enligt 5 § förordningen den 27 maj 1960 (nr 253) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker föreskriva i hur stor utsträckning malt får ersättas med andra råvaror. F. n. gäller att malt skall utgöra minst 70 % av den totala råvarumängden. Den av jordbruksregleringen betingade råvarukostnadsfördyring-

en uppgår för olika typer av maltdrycker till belopp mellan 2 (lättöl) och 4,5 (starköl) öre per liter.

För lagrade maltdrycker utgår skatt med belopp alltefter alkoholhalten enligt förordningen om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker. Vid import erläggs tull med ett belopp som innefattar även skatten. Den övriga delen av tullen, skyddstullen, avvecklas gentemot EFTA-länderna och kommer att vara helt borttagen vid import från dessa länder från den 31 december 1966.

Följande tabell visar tull och skatt för olika maltdrycker i öre per liter.

	Tull	Därav skyddstull	Skatt
Lättöl	22	10	12
Öl av typ A	60	12	48
Öl av typ B	111	15	96
Starköl.....	159	18	141

Frågans tidigare behandling

I sitt förslag år 1960 rörande utformningen av ett prisutjämningsförfarande för livsmedelsindustrin behandlade jordbruksnämnden — på grundval av en framställning från bryggeriindustrins sida — också frågan om åtgärderna borde inbegripa maltdryckerna. Nämnden fann emellertid inte tillräckliga skäl för att föreslå en prisutjämning redan fr. o. m. den 1 juli 1960 för dessa varor. Råvarufördyringen till följd av jordbruksregleringen var förhållandevis obetydlig och någon egentlig utländsk konkurrens fanns inte heller. Nämndens förslag att låta frågan anstå godtogs av föredragande departementschefen (prop. 1960: 153). Denne underströk dock att det borde ankomma på nämnden att noggrant följa utvecklingen och att när viss erfarenhet av EFTA-konventionens tillämpning vunnits föreslå de åtgärder som kunde finnas påkallade och möjliga att genomföra.

Frågan om prisutjämning för maltdrycker har som jag förut nämnt sedan år 1960 aktualiserats vid olika tillfällen. Senast skedde detta i samband med mellanölets införande år 1965. Jordbruksnämnden föreslog då efter överläggningar med representanter för bryggerinäringen att ett prisutjämningsförfarande skulle införas för starköl och för mellanöl. Man antog att det nya läget skulle komma att medföra en starkt ökad importkonkurrens. Importtrycket väntades dessutom komma att öka allteftersom skyddstullarna avvecklades för EFTA-varor.

Jordbruksnämndens förslag kom inte då att föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd eftersom det tullskydd som vid denna tidpunkt återstod gentemot EFTA-länderna i stort sett motsvarade råvarukostnadsfördyringen för de aktuella maltdryckerna. Viss erfarenhet av det nya lägets inverkan på importen ansågs dessutom önskvärd innan beslut fattades. Frågan kom likväl att bli föremål för behandling i riksdagen med anledning av motioner.

Bevillningsutskottet anförde då (BevU 1965: 32) att frågan om ett utjämningsförfarande för produkter, tillverkade av råvaror som fördyras genom jordbruksregleringen, kunde väntas föranleda förslag till 1966 års riksdag i samband med att tullarna inom EFTA skulle avvecklas helt vid årsskiftet 1966/67. Utskottet förutsatte att erforderligt skydd därvid skulle komma att beredas maltdryckerna på samma villkor som övriga berörda industrivaror.

1960 års jordbruksutredning har i sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1966: 31) förordat, att compensation ges den industri vars gränsskydd är föremål för avveckling inom EFTA, i den mån den är beroende av råvaror som fördyras genom jordbruksregleringen och har att räkna med konkurrens i nämnvärd grad från producenter i andra länder. En särskild arbetsgrupp inom jordbruksdepartementet behandlar därmed sammanhängande problem, och förslag som med anledning härav kan aktualiseras torde komma att föreläggas riksdagen år 1967.

Förslag och yttranden

Svenska bryggareföreningens slutliga yrkande innebär att en råvaruprisutjämning av den typ som tillämpas för chokladindustrin införs för lagrade maltdrycker av alla slag. Prisutjämnningen föreslås gälla vid tillverkningen använt malt och socker. Förslaget har tillstyrkts av kontrollstyrelsen, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges kemiska industrikontor samt handelskamrarna i Göteborg och Malmö. *Jordbruksnämnden* har, från de synpunkter nämnden har att tillvarata, inte funnit hinder föreligga mot införandet av en prisutjämning. Denna bör dock enligt nämndens mening begränsas till mellanöl och starköl samt avse endast maltförbrukningen. *Kommerskollegium* anser något behov av prisutjämning inte föreligga nu och finner det inte böra komma i fråga att enbart av principiella skäl införa en prisutjämning. Om ett utjämningsystem dock anses böra införas är det enligt kollegiets mening lämpligt att detta sker från det kommande årsskiftet. Också kommerskollegium anser att en sådan prisutjämning bör begränsas till malt som används vid tillverkning av mellanöl och starköl. *Generaltullstyrelsen*, slutligen, har avstyrkt bifall till förslaget.

Enligt *kontrollstyrelsens* mening talar sannolikheten för att, om en prisutjämning för maltdrycker inte införs, de utländska tillverkarna kan finna det lönsamt att ytterligare öka sina insatser på den svenska marknaden när EFTA-tullarna avvecklas. Marknadsandelen för importerat mellanöl och starköl har, framhåller styrelsen, uppgått till nära 15 %. Som jämförelse erinras om att importen för de nu prisutjämnade varuområdena choklad och konfektyrer under år 1965 uppgått till omkring 15 %. *Industriförbundet* understryker, att den slutliga avvecklingen av EFTA-tullarna innebär en förändring av hittills gällande konkurrensförhållanden. Införandet av mellanöl i Sverige har också medfört en stark importökning, och övervägande

skäl anses därför tala för att prisutjämning nu införs. Liknande synpunkter har framförts av de övriga hörda näringslivsorganisationerna.

I *jordbruksnämndens* yttrande framhålls, att nämndens år 1965 framlagda förslag om prisutjämning för mellanöl och starköl var baserat på vissa antaganden angående försäljning och import av maltdrycker efter införandet av ett mellanöl. Dessa innebar att försäljningen inom landet av öl skulle komma att stiga med omkring 10 %. Av försäljningen väntades hälften falla på vardera öltypen A och B. Konsumtionen av starköl beräknades bli oförändrad. Vidare antog man att importandelen av öl av typ A skulle komma att förbli obetydlig, medan importen av mellanöl förutsågs bli 30 % av konsumtionen. För starköl väntades importen liksom tidigare komma att bli 25—30 %. Utvecklingen under den första niomånadersperioden efter mellanölets tillkomst, den 1 oktober 1965—den 30 juni 1966, visar emellertid enligt nämndens beräkningar att försäljningen av öl och starköl sammanlagt ökat med 13 %. Försäljningen av öl fördelar sig med 45 % på öl av typ A och 55 % på mellanöl. För starköl har försäljningen minskat med 32 %. Importandelen, bortsett från »nyfikenhetsimporten» under de första månaderna, har för mellanölet blivit 12 %, varav från EFTA-länder 8 procentenheter och från andra länder 4 procentenheter. Sammanlagt för öl och starköl har importandelen ökat från 5 till 8 %. Nämnden understryker att försiktighet får iakttas i fråga om slutsatserna av utvecklingen efter mellanölets införande. En viss stabilisering av inköpsvanorna synes ha skett men huruvida nuvarande läge blir bestående anses knappast kunna bedömas med full säkerhet. Nämnden framhåller dock att importen av mellanöl, 12 % av konsumtionen, blivit avsevärt mindre än de 30 % som väntades vid mellanölets tillkomst. Totalökningen av importandelen för öl ter sig även ganska ringa och bryggeriindustrins farhågor för skärpt konkurrens anses sålunda inte i högre grad ha besannats. Försäljningsvolymen av svensk vara har, påpekas det, samtidigt ökat med 9 %.

Något omedelbart behov av prisutjämning synes enligt nämndens mening sålunda knappast föreligga. Nämnden uttalar emellertid att från de synpunkter den har att tillvarata hinder inte föreligger mot att beslut om prisutjämning för öl nu tas. Om prisutjämning skulle anordnas från årsskiftet 1966/67 och finansieras med en utjämningsskatt skulle den fördelen vinnas att skatten skulle motväga den samtidiga elimineringen av återstående tull mot EFTA-länderna. Härigenom skulle förutsättningarna för en jämn prissättning förbättras.

Kommerskollegium framhåller att ett skäl för införande av prisutjämning för mellanöl och starköl har uppgetts vara att de svenska bryggerierna genom tullfriheten för EFTA-import kommer i ett så försämrat konkurrensläge att verkan av kostnadsfördyringen genom jordbruksregleringen måste neutraliseras. Denna risk skulle föreligga särskilt för mellanöl, där industrins representanter räknat med en 30-procentig importandel av kon-

sumtionen. Det kan emellertid, framhåller kollegium, konstateras att utvecklingen hittills inte bekräftat beräkningarna om en 30-procentig importandel. Det svenska mellanölet synes enligt kollegium ha hävdat sig väl i konkurrensen med importerat mellanöl. Kollegium anser sig inte med säkerhet kunna bedöma om importen från EFTA-länderna utan ett prisutjämningsförfarande kommer att öka från årsskiftet 1966/67, när tullfrihet för sådan import blir gällande. Sannolikheten anses dock tala för att importökningen skulle bli måttlig. De kommande tullsänkningarna om 1 öre per flaska blir så små att de endast i ringa grad kan påverka konkurrensförhållandena.

Kollegium erinrar vidare om att frågan om råvaruprisutjämning f. n. utreds. Ett beslut om prisutjämning för maltdrycker kan därför försvåra en samlad bedömning av prisutjämningsproblemen. Det anses dessutom ovisst hur man från andra EFTA-länders sida skulle reagera mot ett beslut om prisutjämning för maltdrycker.

Kollegium anser inte att behov nu finns av prisutjämning och finner det inte böra komma i fråga att enbart av principiella skäl införa en sådan. Då det kan vara svårt att förutse konkurrensförhållandena i framtiden skulle skäl kunna tala för att utvecklingen ytterligare avvaktas innan åtgärder vidtas. Om emellertid ett införande av prisutjämning för öl anses nödvändigt menar kollegiet att det såväl med tanke på tullsänkningen i EFTA som med hänsyn till tullförhandlingarna i GATT inom Kennedyronden är lämpligt att systemet införs vid årsskiftet.

Generaltullstyrelsen framhåller att svenskt mellanöl trots tullavvecklingen säljs i detaljhandeln till priser som ligger under det billigaste importerade ölet. Att utländskt öl likväl säljs anses främst bero på den enskilda kundens smak. Svensk bryggerinäring synes knappast befinna sig i nödläge och vara i behov av stödåtgärder. En prisutjämning av den storlek som föreslagits, 1 öre per flaska, anses inte heller vara av sådan betydelse att den skulle påverka svenska bryggeriers försäljning i Sverige. Med hänsyn härtill och med hänvisning till konsekvenserna för våra internationella åtaganden avstyrker styrelsen införandet av prisutjämning för bryggerinäringen.

Beträffande utformningen av prisutjämnningen har *jordbruksnämnden* under hänvisning till sin framställning från år 1965 föreslagit att prisutjämnningen borde komma i fråga endast för mellanöl och starköl och beräknas efter en schablon, baserad på maltförbrukningen. För finansiering av utjämnningen föreslås en särskild utjämningskatt. Även *kommerskollegium* anser att skäl f. n. torde saknas att medge prisutjämning för lättöl och öl av typ A, där importkonkurrensen är obetydlig, om ens någon. *Kontrollstyrelsen* förordar en skattefinansierad prisutjämning för alla slag av lagrat öl, avseende såväl malt som socker. *Industriförbundet* och närings-

livsorganisationerna i övrigt har också anslutit sig till bryggareföreningens yrkande om prisutjämning för alla slags maltdrycker.

Jordbruksnämnden framhåller, att i fråga om maltdrycker nämnvärd importkonkurrens föreligger endast för mellanöl och starköl. Det hittills tillämpade prisutjämningsförfarandet för choklad och konfektyrer innebär att producenterna får utjämningsbidrag på grundval av deklarerad råvaruförbrukning. Det anses emellertid svårt att tillfredsställande kontrollera hur mycket av den redovisade råvaruförbrukningen i bryggeriindustrin som använts för tillverkning av de olika typerna av maltdrycker. Nämnden har därför föreslagit att prisutjämnningen skall avse endast malt och baseras på en standardförbrukning i överensstämmelse med vissa av nämnden angivna beräkningar. Vidare bör med hänsyn till de föreliggande möjligheterna att utbyta malt mot annan råvara utjämnningen motsvara endast viss del, förslagsvis 80 %, av maltförbrukningen när endast malt skulle ha använts. Genom en sådan utformning kommer även risken för överkompensation att falla bort, något som bl. a. från EFTA-synpunkt anses vara en fördel. Med nuvarande införselavgift för malt — 24:70 kr. per 100 kg — och med tillämpning av de av nämnden föreslagna schablonrecepten skulle prisutjämnningen för mellanöl uppgå till 3,04 öre per liter och för starköl till 3,73 öre per liter. Kostnaderna för prisutjämnningen uppskattas under nu gällande förutsättningar till 4,5 milj. kr. per år. Prisutjämnningen har av nämnden föreslagits bli finansierad genom en skatt om 3 öre per liter för mellanöl och 4 öre per liter för starköl. Intäkten av skatten beräknas av nämnden till 4,9 milj. kr. per år.

Mot nämndens yttrande har reservation anförts av två ledamöter som yrkar prisutjämning för samtliga typer av lagrade maltdrycker.

Kontrollstyrelsen finner inte att prisutjämnningen bör begränsas enbart till mellanöl och starköl. När utländska bryggerier får fast fot på den svenska marknaden anses det kunna bli lönsamt för dem att söka tillgodose efterfrågan även på andra maltdrycker. Vidare är det från kontrollsynpunkt svårt att fastställa vilka råvaror som använts för tillverkning av olika typer av maltdrycker. Styrelsen föreslår därför att prisutjämnning införs för samtliga maltdrycker, baserad på faktisk förbrukning av råvaror (malt och socker) och finansierad med en skatt av 2 öre för lättöl, 3 öre för öl av typ A, 4 öre för mellanöl och 5 öre för starköl, allt räknat per liter. Från skattskyldigheten skulle undantas tillverkare med en produktion understigande 25 000 liter per månad. Kostnaden för utjämnningen beräknas till 6,4 milj. kr. per år och skatteintäkterna till 7 milj. kr. per år, räknat på grundval av nu gällande förutsättningar.

Såväl *jordbruksnämnden* som *kommerskollegium* föreslår, att tullarna gentemot de länder som inte är medlemmar av EFTA vid införandet av utjämningskatt minskas med ett belopp som svarar mot råvarukostnadsfördyringen.

Departementschefen

Den råvaruprisutjämning som nu förekommer beträffande bl. a. choklad och konfektyrer innebär främst en anpassning till det läge som uppstått genom att skyddstullarna på industrivaror slopas inom EFTA medan gränsskyddet för jordbruksråvarorna bibehålls. Företag inom industrier som till huvudsaklig del baserar sin tillverkning på jordbruksprodukter får genom den svenska jordbruksregleringen en speciell kostnadsbelastning som missgynnar dem i konkurrensen med företag i andra EFTA-länder. Genom en prisutjämning kan samarbetet med EFTA-länderna fullföljas utan att avsättningen av det svenska jordbrukets produkter försvåras.

Frågan om råvaruprisutjämning för bryggeriindustrins del var också föremål för övervägande i samband med frihandelsområdets upprättande. Omedelbara åtgärder ansågs emellertid inte då nödvändiga. Någon egentlig konkurrens på den svenska marknaden förekom inte vid denna tid. Förutsättningar för en sådan konkurrens uppkom först i och med att möjlighet till försäljning av öl av sådana typer som förekommer mer allmänt utomlands skapades genom mellanölets införande. Skyddstullarna gentemot EFTA-länderna skulle emellertid komma att överstiga de svenska bryggeriernas råvarukostnadsfördyring ända till dess att tullarna slutligen avvecklas. När frågan om prisutjämning för bryggeriindustrin senast behandlades uttalade bevillningsutskottet att maltdryckerna borde beredas erforderligt skydd på samma villkor som andra industrivaror när tullarna inom EFTA helt slopas.

Tullarna inom EFTA slopas som bekant vid årsskiftet 1966/67. Frågan om råvaruprisutjämning för maltdrycker bör därför nu tas upp till avgörande.

Vid remissbehandlingen av Svenska bryggareföreningens nu föreliggande framställning har det övervägande antalet hörda instanser förklarat sig inte vilja motsätta sig att en prisutjämning genomförs på maltdrycksområdet. Jordbruksnämnden — som dock i och för sig inte funnit hinder mot åtgärden föreligga — kommerskollegium och generaltullstyrelsen har ifrågasatt om ett verkligt behov av prisutjämning finns f. n.

Den svenska bryggerinäringen har såsom bl. a. kommerskollegium framhållit hävdats sig väl gentemot den utländska konkurrensen. Att svensk industri i ett avseende belastas hårdare än utländska konkurrenter är inte i och för sig ett avgörande skäl för särskilda åtgärder. Den svenska industrins situation i förhållande till utlandet måste bedömas i sin helhet och efter den faktiskt konstaterade konkurrensförmågan. I det nu aktuella fallet sker genom EFTA-tullarnas avveckling emellertid en förändring i konkurrensläget som berör ett mycket speciellt problem, jordbruksregleringens kostnadsförhöjande effekt på den svenska livsmedelsindustrin.

I och för sig föreligger på maltdrycksområdet samma förhållanden som

föranledde prisutjämning beträffande choklad och konfektyrer. Någon minskning i råvarukostnaderna av betydelse i detta sammanhang kan inte heller väntas. Det synes mig sålunda rimligt att en råvaruprisutjämning nu införs också för bryggeriindustrin.

När det gäller prisutjämningsens närmare utformning finner jag i likhet med jordbruksnämnden och kommerskollegium övervägande skäl tala för att åtgärderna begränsas till mellanöl och starköl. Jordbruksnämnden har med denna utgångspunkt för sin del förordat att utjämningsbidrag skall utgå för 80 % av den mängd malt som går åt vid tillverkningen av olika slag av maltdrycker när ersättningsmedel för malt inte används. Bryggeriindustrin och kommerskollegium har också godtagit ett sådant förfarande. Jag kan ansluta mig till en sådan schablonregel, bl. a. av kontrolltekniska skäl. Metoden har också den fördelen att någon risk för överkompensation inte uppstår och är därför lämplig även med hänsyn till våra internationella åtaganden. Kostnaderna för prisutjämnningen bör som också förordats vid remissbehandlingen täckas genom en utjämningskatt.

En prisutjämning för mellanöl och starköl i enlighet med de riktlinjer jag här förordat kan med nuvarande råvarupriser beräknas dra en kostnad av 4,5 milj. kr. per år. Utjämningskatten synes i enlighet med myndigheternas beräkningar lämpligen böra fastställas till 3 öre per liter för mellanöl och 4 öre per liter för starköl. Skatteintäkten blir då inemot 5 milj. kr. per år.

Vad beträffar det administrativa förfarandet bör samma riktlinjer gälla som för choklad och konfektyrer. Utjämningsbidragen bör alltså avräknas mot den skatt som de utjämningsberättigade tillverkarna periodvis har att erlagga till kontrollstyrelsen. Utjämningskatten för importerade varor bör uppbäras i samma ordning som gäller beträffande tull.

Då prisutjämnningen infördes för choklad och konfektyrer sänktes tullen på dessa varor i proportion till råvarufördyringen. En motsvarande tullsänkning bör ske även i förevarande fall. I enlighet härmed bör tullen på mellanöl sänkas med 3 kr. per 100 liter och tullen på starköl med 4 kr. per 100 liter.

Jag föreslår sålunda att en råvaruprisutjämning med avseende på tillverkningen av mellanöl och starköl i överensstämmelse med vad jag i det föregående anført genomförs fr. o. m. den 1 januari 1967. Statens jordbruksnämnd bör också bemyndigas att lämna tillverkarna utjämningsbidrag motsvarande råvarukostnadsfördyringen på 80 % av den mängd malt av korn som normalt används vid tillverkningen av olika slag av mellanöl och starköl om tillverkningen baserats endast på sådant malt som extraktgivande ämne. Kostnaderna för prisutjämnningen bör bestridas ur förslagsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Anslaget kan härigenom under innevarande budgetår beräknas komma att merbelastas med drygt 1 milj. kr. Jag föreslår vidare att från samma tidpunkt utjäm-

ningsskatt uttas med 3 öre per liter för mellanöl och 4 öre per liter för starköl. Samtidigt bör de av utjämningsförfarandet betingade ändringarna i tulltaxan genomföras.

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t i proposition föreslår riksdagen att

dels anta inom finansdepartementet upprättade förslag till

1) *förordning angående ändring i förordningen den 3 juni 1960 (nr 258) om utjämningskatt å vissa varor,*

2) *förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475),*

dels medge Kungl. Maj:t att bemyndiga statens jordbruksnämnd att, i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som angetts i det föregående, ur anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område utbetala bidrag till täckande av kostnaderna för ett prisutjämningsförfarande för öl av typ B och starköl.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Jan-Erik Torsell